

УДК 339.9:167.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-55>**Хасцька О.П.,**кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки та підприємницької діяльності,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0262-1455>**Khaietska Olha**

Vinnytsia National Agrarian University

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ, ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

У статті розглянуто проблеми та перспективи глобалізації, визначено напрями, які пов'язані з впливом процесів глобалізації на розвиток світової та національних економік. Проаналізовано KOF Globalization Index, визначено країни, що мають найвищий Індекс глобалізації протягом останніх років та країни з найнижчими показниками індексу глобалізації. Розглянуто позиції України у загальному рейтингу глобалізації за показниками загального індексу глобалізації, економічної, соціальної та політичної глобалізації. Описано основні глобальні проблеми, які впливають на життя людей, на функціонування національних економік тощо. Зазначено що вони пов'язані між собою й охоплюють демографічну, політичну, екологічну, економічну та соціальну сфери людського життя. Наведено позитивні та негативні наслідки глобалізації та шляхи розв'язання основних глобальних проблем людства.

Ключові слова: глобалізація, глобальні проблеми, Індекс рівня глобалізації, глобальні наслідки, національна роль держави.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF GLOBALIZATION, GLOBAL PROBLEMS OF HUMANITY

The article examines the problems and prospects of globalization, identifies the problems associated with the impact of globalization processes on the development of world and national economies. It is noted that each state formulates and implements a rational strategy of economic development taking into account the priorities and norms of behavior of the main participants in global economic activity. It describes important global problems that affect people's lives, the functioning of national economies, affect both the Earth's surface and the world's oceans, etc. The Globalization Index of the countries of the world (KOF Globalization Index) was analyzed, the analysis was carried out using the assessment of 24 indicators, which are grouped into three main groups of global integration: economic, social and political globalization. The countries with the highest Globalization Index in 2022 and in recent years and the countries with the lowest Globalization Index are determined. The position of Ukraine in the general rating of globalization according to the indicators of the general index of globalization, economic globalization, social globalization and political globalization is considered. It was revealed that the created legislative and institutional mechanism for promoting globalization is insufficiently involved in economic, social and political processes. The main global problems are described: the demographic problem, the food problem, the energy and raw materials problem, the problem of peace and disarmament, ensuring environmental stability, social and economic problems, political problems and a number of others. All global problems are intertwined and cover the demographic, political, ecological, economic and social spheres of human life. There are ways to solve global problems that cannot be solved quickly, but a single international solution and regulation mechanism is needed, the definition of international legal and economic norms, the development of a set of specific measures to comply with environmental standards by the countries of the world is expedient, the future depends on the joint efforts of the peoples of the world the future of humanity.

Key words: globalization, global problems, Globalization level index, global consequences, national role of the state.

JEL classification: F01, H56, H41

Постановка проблеми. Глобалізація є найважливішим елементом процесу створення єдиного геоекономічного простору, вирішальним чинником інтеграції економічних, фінансових, політичних, правових, соціокультурних, науково-технічних та екологічних складових національних економік. Кожна країна унікальна по своєму та приймає участь у процесах глобалізації, але існують принципи відмінності, які визначають напрями та тенденції соціально-економічного розвитку держав.

Сучасний світ стрімко змінюється та впливає на всі сфери суспільного життя. Глобальна соціально-економічна трансформація породжує протиріччя, що виникають через суперечливі тенденції економічних процесів і явищ, що відбуваються у світовій економіці. Весь

усталений звичний життєвий порядок наповнюється новим змістом та набуває особливих рис, перебудовується його структура, стрімко поширюються процеси глобалізації.

Глобальні проблеми – це фундаментальні проблеми людства, від вирішення яких залежить виживання і розвиток людського роду. Вони взаємопов'язані, охоплюють всі сторони життя людей, зачіпають всі нації, народи і групи населення, стосуються як поверхні Землі і Світового океану, атмосфери Землі, так і навколосезонного та космічного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем, пов'язаних з впливом процесів глобалізації на розвиток світової та національних економік, приділяли увагу вітчизняні та закордонні вчені:

Г. Башнянін, О. Білорус, Л. Браун, Е. Гідденс, Л. Клайн, М. Кондратьєв, В. Кулішов, Т. Левіт, Д. Лукьяненко, М. Месарович, Е. Пестель, Р. Робертсон, І. Уоллерстайн та інші.

Специфіку процесів глобалізації в умовах трансформаційного розвитку української економіки і проблем ефективної інтеграції України до світової економіки розглянуто у працях вітчизняних авторів В. Будкіна, І. Бурковського, А. Гальчинського, В. Геєця та інших.

Причини виникнення та шляхи розв'язання глобальних проблем досліджено у працях: Т. Алексеєвої, С. Внучка, П. Володіна, О. Кислицина, О. Птащенко, Ю. Сабардаш, О. Чернеги та багатьма іншими.

Разом з тим, процес глобалізації і його вплив на глобальну та національну економіку, вирішення глобальних проблем потребують подальших досліджень.

Метою статті є висвітлення проблем глобалізації, виявлення впливу глобалізації на розвиток світової економіки та економіки України. Розглянуто основні глобальні проблеми та шляхи їх вирішення.

Вклад основних результатів дослідження. Глобалізація це процес, завдяки якому рішення та діяльність людей в одній частині планети здійснюють вплив на окремих людей в інших частинах світу.

Глобалізація характеризує розширення та оптимізацію зв'язків між державами і народами, полегшує їх взаємодію. Це об'єктивний та необхідний процес, який вказує на взаємозв'язок і взаємовплив країн, що стосується багатьох сфер людського життя, зокрема економічної, політичної, соціальної, культурної.

Глобалізація стала важливою та реальною ознакою сучасної світової системи та однією з найвпливовіших сил, що прискорюється зростаючою взаємозалежністю національних виробничих і фінансових структур та збільшенням кількості підписаних і реалізованих міжнародних угод. Глобалізація поширюється на всі регіони та сектори світової економіки та докорінно змінює співвідношення між внутрішніми та зовнішніми факторами національного економічного розвитку. Національні економіки, незалежно від їх розміру або рівня розвитку, більше не можуть бути самодостатніми на основі наявних факторів виробництва, технологій і потреб у капіталі. Жодна держава не може сформулювати та реалізувати раціональну стратегію економічного розвитку без урахування пріоритетів і норм поведінки основних учасників глобальної економічної діяльності [1].

З 2002 року дослідницькою групою Швейцарського економічного інституту (KOF Konjunkturforschungsstelle) за участю фахівців Федерального Швейцарського технологічного інституту (Eidgenössische Technische

Hochschule Zürich) здійснюють обрахунок Індексу рівня глобалізації країн світу (KOF Globalization Index). Індекс позиціонується як комбінований показник, який дозволяє оцінити масштаб інтеграції тієї чи іншої країни у світовий простір та порівняти різні країни щодо його компонентів. Дослідження в рамках Індексу відбувається за допомогою оцінки 24 показників, що об'єднуються у три основні групи глобальної інтеграції: економічна, соціальна та політична глобалізація. Індекс рівня глобалізації обчислюється як сума зазначених складових з ваговими коефіцієнтами 36%, 39% та 25% відповідно. Для всіх країн, охоплених цим дослідженням, складається рейтинг по Індексу глобалізації, який вказує на їх місце серед інших досліджуваних держав. Вимірюється індекс за столбальною шкалою і публікується із запізненням на два роки [2].

Джерелами інформації при побудові Індексу є спеціалізовані бази даних Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної телекомунікаційної спілки, інших міжнародних організацій, а також інформація статистичних інститутів країн.

На рис. 1 відображено Топ-10 країн, що мають найвищий Індекс глобалізації у 2022 році та протягом останніх років.

Найбільш глобалізованою країною є Швейцарія, за нею йдуть Нідерланди та Бельгія. Відмінності між ведучими країнами за даним індексом останніми роками мінімальні, вони усі мають високі коефіцієнти зовнішньої торгівлі та потужний фінансовий сектор. У той час як економічна глобалізація демонструє ознаки відновлення, соціальна глобалізація характеризується постійними обмеженнями через пандемію.

У рейтингу представлено 196 країн, на найнижчій сходинці знаходяться Сомалі та Еритрея – індекс глобалізації складає 31.

Індекс глобалізації України найвищим був у 2017 році – 75, тоді як у 2008 становив – 70, у 2018 та 2019 роках – 74, а протягом трьох останніх років – 73. Позиція України в 2022 році – 44 місце, у 2021 – 45 місце (табл. 1).

Аналізуючи табл. 1 відмітимо, що показник загального індексу глобалізації у 2022 році скоротився до 72,98, та відповідав нижчій сходинці рейтингу, ніж минулого року. В процесах економічного, соціального й політичного характеру недостатньо задіяний створений законодавчий та інституційний механізм сприяння глобалізації. Найбільш схильній глобалізації виявилася політична сфера, що характеризується поширенням державної політики (81,17 та 88,35).

Показники де-факто вимірюють фактичні потоки між країнами, а де-юре їх інституціональні можли-

Таблиця 1

Позиції України у загальному рейтингу глобалізації

Показник	Індекс глобалізації KOF 2021 (рейтинги за 2019)		Індекс глобалізації KOF 2022 (рейтинги за 2020)	
	Позиція	Індекс	Позиція	Індекс
Загальний індекс глобалізації	45	73,93	44	72,98
Економічна глобалізація	71	64,39	71	62,17
Соціальна глобалізація	95	69,04	87	68,61
Політична глобалізація	32	88,35	31	81,17

Джерело: KOF Globalisation Index [2]

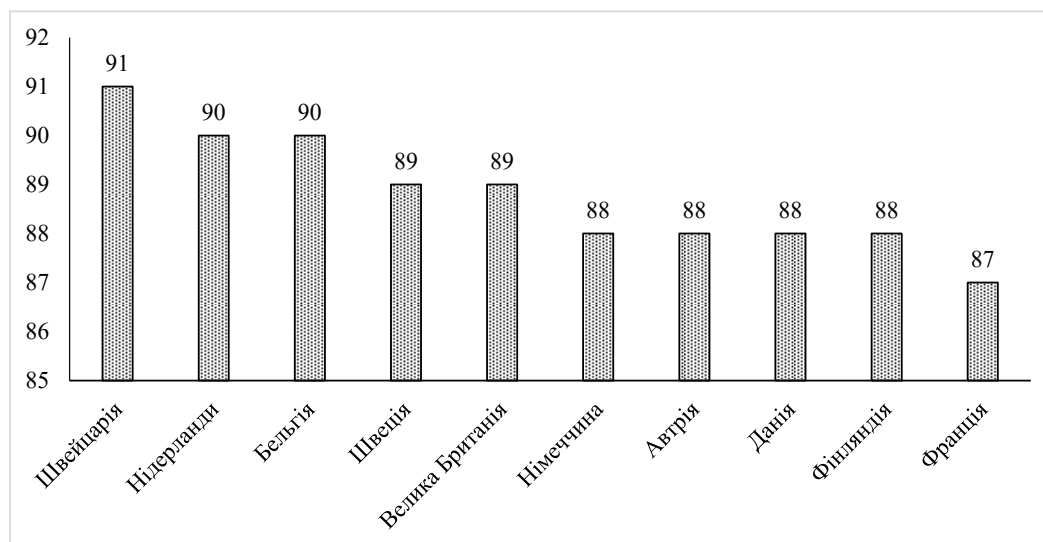

Рис. 1. Топ 10 країн світу за Індексом глобалізації у 2022 році (KOF Globalisation Index)

Джерело: KOF Globalisation Index [2]

вості. В Україні показники де-юре переважають над показниками де-факто що вказує, що недостатньо задіяний законодавчий та інституційний механізм сприяння глобалізації у процесах економічного, соціального й політичного характеру [3].

Процес глобалізації змінює пріоритети вирішення глобальних проблем, що впливають на економічний розвиток країн світу та суттєво впливають глобальні дисбаланси, які поглиблюють кризові явища та потребують ефективних систем протидії деструктивним зовнішнім впливам [4].

На ранніх етапах свого розвитку у людства не виникало жодної глобальної проблеми, тобто проблеми, яка б стосувалася кожної людини в будь-якій точці планети. В результаті розселення та господарського освоєння, змін навколишнього середовища в безпрецедентних масштабах почали виникати проблеми глобального характеру. Кожна з них та всі разом можуть призводити до розвитку а також і зникнення всього живого на планеті.

Глобальні проблеми спричиняють значні економічні та соціальні втрати. Науково-технічний прогрес, інтенсивне використання природних ресурсів, швидка урбанізація населення та інші впливи сучасної цивілізації на навколишнє середовище призвели до появи нових і загострення існуючих глобальних проблем.

Дедалі серйознішою стає проблема продовольчого забезпечення населення планети. Зростання світового населення значно перевищує виробництво продуктів харчування, а голод і недоїдання стають ризиком для здоров'я людей. Тому перед світовою спільнотою постає завдання створення умов для доступу до якісних продуктів харчування рослинного та тваринного походження в необхідних кількостях.

Глобальні проблеми виникають не лише внаслідок господарської діяльності людини, але й через ескалацію протиріч між державами, що часто супроводжується війнами. Такий спосіб вирішення конфліктів призводить до значних людських і матеріальних втрат для суспільств. Однак саме війни 20-го століття пере-

творили питання «війни і миру» на глобальну проблему. Поява ядерної зброї, у разі її застосування, може призвести до знищення всього людства. Проте глобалізація не лише створює загрози для людства, але й відкриває нові можливості та перспективи для розвитку людини та суспільного прогресу.

До основних глобальних проблем відносять: демографічну проблему, проблему голоду – продовольчу проблему, енергетичні та сировинні проблеми, проблеми миру та роззброєння, забезпечення екологічної стабільності, соціальні проблеми та економічні проблеми, політичні проблеми, деградацію земель, проблеми подолання відсталості країн, що розвиваються. Важливість аналізу глобальних проблем людства полягає в дослідженнях процесів глобальної інтеграції, виснаження сировинних та енергетичних ресурсів, пошук нових видів сировини та альтернативних джерел палива та енергії, зростання агресії у світі (загроза світової війни) з високим ступенем мілітаризації світових та регіональних держав, неконтрольоване зростання населення світу на тлі регіональних та географічних диспропорцій розвитку, диспропорції демографічного та географічного розвитку, зростаючі продовольчі проблеми, погіршення стану здоров'я населення, диспропорції в соціально-економічному розвитку регіонів і держав, формування глобального інформаційного суспільства, виклики соціальних проблем тощо.

Найпоширенішою причиною загострення глобальних проблем у ХХ ст. стало інтенсивне зростання народонаселення в різних країнах та регіонах світу, причому найвищий приріст населення спостерігається в країнах з низьким рівнем розвитку продуктивних сил. У 2023 році населення світу зросло на 75 мільйонів і на 1 січня 2024 року становитиме 8 мільярдів, третина припадає на Індію та Китай. Третє місце за кількістю населення посідає США. Країни з найвищими показниками народжуваності знаходяться в Африці. Скорочення населення, прогнозується в Європі. ООН прогнозує, що піку населення досягнене у 2080-х роках, близько 10,4 мільярда [5].

В Україні, в умовах повномасштабної війни, населення може скоротитися на 24–33%, змінюється ставово-вікова структура українського суспільства, смертність перевищує народжуваність, поглиблюються демографічні проблеми, що є викликом для нашої держави. Менше жінок досягає репродуктивного віку, скорочується народжуваність, збільшується міграція українського населення, значна кількість загиблих та поранених як серед військових, так і серед цивільних, зокрема й дітей.

Для вирішення проблеми необхідний комплексний підхід, що вимагатиме трансформації національної економіки, використання стимулів для зростання трудової активності громадян та змін державного регулювання.

Продовольча проблема є важливою глобальною проблемою сучасності, так як населення світу має тенденцію до зростання, а ресурси вичерпні. Проблема голоду та неповноцінного харчування спостерігається в низці регіонів світу. Люди голодують з різних причин, але головним викликом є логістичні обмеження, які створюють труднощі для постачання продовольства із центрів виробництва, а також зростання цін на продукти.

За даними ООН, загроза голоду існує у мінімум двох десятках країн, в основному через бойові дії, економічну кризу, посуху та кліматичні явища, які викликають потепління води в центральній та східній частинах Тихого океану та посилюються кліматичні ризики у вразливих країнах. Погіршення ситуації із продовольством зафіксовано в багатьох країнах (Сальвадор, Гватемала, Гондурас, Нікарагуа, Малавія та Ліван, Гаїті, Буркіна-Фасо, Малі, Нігерія, Судан) [6]. Значно вплинули на проблему голоду наслідки пандемії COVID-19, уряди країн стикаються з уповільненням економічного зростання, чимало з них можуть страждати від голоду.

Україна належала до п'ятірки найбільших світових експортерів зернових культур, але коли розпочалась війна, експорт багатьох базових продовольчих товарів з України зменшився, відбувалось зростання світових цін країни відраховували на це торговими обмеженнями. Відбувається подорожчання енергоносіїв та добрив, що впливає на виробників аграрної продукції, знижується врожайність зернових культур. За показниками глобального індексу голоду (GHI), що публікується Concern Worldwide і Welthungerhilfe відмічено, що світ віддаляється від глобальної продовольчої безпеки, причиною чого є погіршення темпів подолання голоду, послідовні кризи, які вплинули на найбільш вразливі верстви населення, до них можна віднести пандемію COVID-19, кліматичні катастрофи по всьому світу та війна росії проти України.

За даними ФАО, кількість людей, які мають дефіцит харчування, наближається до 750 млн осіб. Глобальний показник GHI у 2023 році становить 18,3 поміркований – менш ніж на один пункт нижче глобального показника 2015 року оцінка 19,1.

Глобальні наслідки пандемії COVID-19, війна в Україні, зростання цін на продукти харчування можуть дещо знизитися у 2023 році, водночас кліматичні умови погіршуються, для багатьох людей ціна на продукти харчування залишається недоступною. Прогнозується, що жоден з показників GHI не досягне встановлених Цілей сталого розвитку до 2030 року.

Для вирішення проблеми більш рівномірний розподіл продовольства між усіма жителями Землі, відмова від марнотратного ставлення до продуктів харчування жителями промислово розвинених держав, боротьба з бідністю в країнах, що розвиваються [7]. Також слід підвищувати конкурентоспроможність та сприяти інтенсивному розвитку АПК, збільшувати обсяги експорту продовольчих товарів з високою доданою вартістю, впроваджувати реформи, що забезпечуватимуть збільшення реальних доходів населення тощо [8].

Питання обмеженості природних ресурсів є важливим і не лише нафти, вугілля та металів, а й таких невичерпних ресурсів, як прісна вода та кисень. Під активним впливом людини екосистеми поступово втрачають здатність до саморегуляції та відтворення. Природні ресурси, які досі вважалися відновлюваними, з часом не зможуть відновлюватися. Концентрація викидів, що потрапляють в атмосферу внаслідок спалювання палива, зростає, а зміна клімату через парниковий ефект стає загрозою.

У зв'язку зі зростанням народонаселення та нераціональним використанням паливно-енергетичних і сировинних ресурсів дедалі зростає проблема їх використання, але вони є обмежені. Якщо на одну людину на планеті виробляється 2 кВт/год енергії, то для того, щоб відповідати загальноприйнятим стандартам якості життя, необхідно 10 кВт/год енергії. Основними причинами загострення паливно-енергетичної та сировинної кризи є зростання масштабів залучення у виробничий процес природних ресурсів та їх обмежена кількість на планеті.

Екологічна свідомість стала важливою складовою сучасної суспільної свідомості. Складність вирішення екологічних проблем полягає в тому, що загальна потреба в чистому довкіллі часто вступає в конфлікт з виробничими і комерційними інтересами, потребами економічного зростання і необхідністю подолання відсталості і бідності в окремих регіонах [9].

Шляхами розв'язання паливно-енергетичної та сировинної проблем є раціональне їх використання та зміна механізму ціноутворення на природні ресурси, введення прогресивних технологій, об'єднання зусиль усіх країн для вирішення глобальних проблем; збільшити витрати на усунення екологічної кризи за рахунок послаблення гонки озброєнь та скорочення воєнних витрат тощо [10].

Проблеми збереження миру на Землі, запобігання військових катастроф і конфліктів, використання ядерної зброї залишаються одними з найважливіших в умовах сьогодення. Найбільшим досягненням ХХ століття є розвиток і використання атомної енергії, що відкрило перед людством нові можливості але одночасно і загрози та виклики, які пов'язані з її майбутнім використанням. Кожна країна має право на використання ядерної енергії в мирних цілях та має підтримувати ядерну безпеку та захист, виконувати свої зобов'язання відповідно до міжнародної правової бази з ядерної безпеки. Серйозні аварії, які сталися на атомній електростанції Три-Майл-Айленд, на Чорнобильській електростанції, теракт 11 вересня у США, аварія на АЕС «Фукусіма», трагедії в Хіросімі стали тривожними для безпеки ядерної енергетики в усьому світі, а міжнародна спільнота можливість переглянути та покращити питання ядерної безпеки [11; 12]. Існує більше

100 стандартів та більше 30 інструкцій ядерної безпеки, що допомагають державам-членам розвивати та використовувати ядерну енергію, підписані угоди про гарантії з країнами, додаткові протоколи для контролю ядерних матеріалів та установок [13].

Країни витрачають значні кошти на виробництво зброї й проведення наукових досліджень, що сприяє поширенню глобальних проблем. Війни призводять до загибелі великої кількості людей та знищення усього живого на планеті [14]. Україна стала першою державою, яка відмовилась від ядерної зброї, натомість ядерна зброя зосереджена в США, Росії, Китаї, Франції, Великобританії, Індії та Пакистані.

Зважаючи на російсько-українську війну можна припустити, що XXI сторіччя може виявитись більш ядерним. Війна показує серйозні проблеми в системах глобальної та регіональної безпеки. Ядерна зброя розповсюджується по світу та несе загрозу суверенітету країн. Світова система безпеки не може контролювати ядерну зброю та атомну енергію, тому варто запровадити нову конфігурацію світової безпеки, яка контролюватиме їх світове використання [15].

Актуальною глобальною проблемою є і екологічна безпека, яка в умовах глобалізації, диспропорцій в економічному та ресурсному потенціалі країн, зростанні чисельності та міграції населення посилюють загрозу людству в довгостроковій перспективі та призводить до негативних наслідків: глобальних змін клімату, руйнування озонового шару атмосфери, забруднення Світового океану, зміні чисельності населення, розповсюдження ядерної, хімічної, біологічної, космічної, екологічної зброї, зростання обсягів споживання ресурсного й енергетичного забезпечення [16]. Екологічна безпека є основою сталого розвитку економіки та способом розв'язання екологічних та соціально-економічних проблем, що гарантує належний рівень розвитку.

Сучасні тенденції глобалізації екологічного простору визначаються конфліктом економічної та екологічної складової в сучасних умовах. В Україні існує конфлікт інтересів економіки й екології, досягнення економічного зростання й одночасно діє на забруднення довкілля [17].

Проблему економічної безпеки слід вирішувати з позицій глобалізації у сфері охорони навколишнього природного середовища, економіки, екологічної політики та соціального-економічного розвитку [16; 17].

Існує і ряд інших глобальних проблем, які є не менш важливими, ніж розглянуті вище, зокрема політичні проблеми, проблема відсталості країн, соціально-економічні проблеми, тощо. Успішне вирішення всіх глобальних проблем людства в процесі глобалізації буде залежати від зусиль усіх жителів планети, від культури, освіченості й відповідальності кожного з нас.

Глобалізація спричинює як позитивні так і негативні наслідки, вона загрожує майбутньому людської цивілізації, погіршує якість та рівень життя, шкідливо впливає на клімат, впливає на пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, які виявляються неготовими до повноцінної міжнародної конкуренції. Глобалізація зміцнює позиції промислово розвинених країн, надаючи їм певні переваги. Транснаціональні корпорації та міжнародні фінансовими конгломерати створюють реальну тенденцію завоювання світового господарства, які не в інтересах глобального суспільства [18].

Глобальні економічні проблеми являють собою єдину систему, яка вимагає кардинально нових і комплексних підходів до їх вирішення. Глобальні проблеми стосуються як розвинутих країн, так і країн що розвиваються, проблему забезпеченості ресурсами необхідно вирішувати за рахунок запасів сировини і енергоносіїв в усіх країнах, глобальні проблеми повинні вирішуватися усім людством, включаючи усі країни [19; 20].

Висновки. В умовах глобалізації спостерігається зниження національної ролі держави, втрачається певна державна ідентичність та цілісність. На глобальному сучасному рівні концентруються країни з ознаками домінування – лідери та країни, для яких економічна глобалізація проявляється як якісно нова умова розвитку, на яку практично неможливо впливати, але обов'язково потрібно враховувати масштаби та динаміку процесу становлення системи глобального управління ресурсами планети і перерозподілом світового доходу, який не є еквівалентним.

Усі глобальні проблеми не існують одна без іншої й являють собою єдину систему, яка вимагає кардинально нових підходів для їх вирішення. Потреби сучасних і наступних поколінь це критерій, який повинен спрямовувати людство у вирішенні глобальних проблем. Потрібно дотримуватись інтересів усіх країн, враховувати розвиток науки та досягнень всіх народів.

Україна має бути залучена до процесу регулювання глобальних проблем людства, оскільки світове співтовариство ввійшло в нову фазу розвитку – фазу становлення нової системи міжнародних відносин, яка змогла б дати відповіді адекватні новим викликам сучасності.

Сучасне глобальне мислення це не лише новий погляд на існування націй та держав, а й новий погляд на існування людства та землі. Процес глобалізації прогресує, і все більше країн відчувають на собі його наслідки в різних сферах життя. Вивчення цих наслідків у різних країнах світу та розробка рекомендацій щодо подолання негативних наслідків глобалізації є актуальним науковим завданням і потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Снігір Л.П. Проблеми та перспективи глобалізації міжнародних економічних відносин. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 33–36. http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/22_2018_ukr/7.pdf
2. KOF Globalisation Index. URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> (дата звернення: 26.01.2024).
3. Плахотнік О.О., Павленко А.А. Вплив глобалізації на розвиток світової економіки та економіки України. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 62–67.
4. Алексеева Т.І. Аналіз впливу глобальних проблем людства на економіку країн в умовах глобалізації. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2017. Вип. 13. С. 35–42.

5. Індія обганяє Китай за кількістю населення – ООН. URL: <https://www.dw.com/uk/india-do-seredini-roku-obzene-kitaj-za-kilkistu-naseleenna-oon/a-65369840>
6. Населенню яких країн світу цього року загрожує голод URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/07/11/infografika/svit/naselennyu-yakux-krayin-svitu-czoho-roku-zahrozhuje-holod>
7. Птащенко О.В., Архипова Д.Є. Глобальні проблеми людства: стан і перспективи вирішення. Глобалізаційні процеси в економіці. *БізнесІнформ*. 2020. № 10. С. 478–484.
8. Хасцька О.П., Лояніч В.О. Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 6. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1723>
9. Харун О.А., Кошівська М.В. Економічна глобалізація як інструмент вирішення глобальних проблем людства. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2017. Вип. 6 (11). С. 25–29.
10. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини. Київ : ЦНЛ, 2013. 256 с.
11. Іваницький А.М. Захист права на ядерну безпеку через призму діяльності МАГАТЕ. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 5. С. 65–71. URL: <http://www.chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/304/266>
12. Лесь І.О. Еволюція законодавства щодо використання ядерної енергії в мирних цілях. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 80. Ч. 2. С. 335–341. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/297073/290012>
13. More on Safeguards agreements. URL: <https://www.iaea.org/topics/safeguards-legal-frame-work/more-on-safeguards-agreements> (дата звернення: 01.02.2024).
14. Завітій М.О., Купчак М.Я. Проблема миру і роззброєння. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/6616/1.pdf>
15. Буряченко О. Ядерний фактор у архітектурі світової системи безпеки. російсько-українська війна як каталізатор ядерної ескалації. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 47. С. 184–194.
16. Лутковська С.М. Сутність системи екологічної безпеки сталого розвитку в умовах глобальної економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.56>
17. Малиш Н.А. Екологічна політика: конфліктність, стратегія, тактика. *Державне управління: теорія і практика*. 2009. № 2 (10). С. 1–9. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2009_2/doc_pdf/Malysh.pdf
18. Гірман А.П., Гвоздов Б.Ю., Брусенцева А.С. Формування стратегії розвитку України в умовах глобалізації. *Регіональні студії*. 2021. № 24. С. 116–122. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39530/1/ФОРМУВАННЯ%20СТРАТЕГІЇ.pdf> (дата звернення 01.02.2024).
19. Хасцька О.П. Особливості економічного зростання в Україні та світі. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/43.pdf (дата звернення: 01.02.2024).
20. Іващенко М.В., Киселюк В.А., Киселюк Ю.Є. Глобальні проблеми людства та їх прояв в Україні. *Економічні студії*. 2018. № 1 (19). С. 20–24.

References:

1. Snihr L. P. (2018) Problemy ta perspektyvy hlobalizatsii mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn [Problems and prospects of globalization of international economic relations]. *Market infrastructure*, vol. 22, pp. 33–36. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/22_2018_ukr/7.pdf
2. KOF Globalisation Index. Available at: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> (accessed January 26, 2024).
3. Plakhotnik O. O., Pavlenko A. A. (2022) Vplyv hlobalizatsii na rozvytok svitovoi ekonomiky ta ekonomiky Ukrainy [The impact of globalization on the development of the world economy and the economy of Ukraine]. *Economy and the state*, no. 5, pp. 62–67.
4. Alekseeva T. I. (2017) Analiz vplyvu hlobalnykh problem liudstva na ekonomiku krain v umovakh hlobalizatsii [Analysis of the impact of global problems of humanity on the economy of countries in the conditions of globalization]. *World economy and international economic relations*, vol. 13, pp. 35–42.
5. Indiia obhaniaie Kytai za kilkistiu naseleennia – OON. [India overtakes China in terms of population – UN]. (2023). Available at: <https://www.dw.com/uk/india-do-seredini-roku-obzene-kitaj-za-kilkistu-naseleenna-oon/a-65369840> (in Ukrainian)
6. Naselenniu yakych krain svitu tsoho roku zahrozhuie holod [The population of which countries in the world is at risk of famine this year]. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2023/07/11/infografika/svit/naselennyu-yakux-krayin-svitu-czoho-roku-zahrozhuje-holod> (in Ukrainian)
7. Ptashchenko O. V., Arkhypova D. Ye. (2020) Hlobalni problemy liudstva: stan i perspektyvy vyrishennia. Hlobalizatsiini protsesy v ekonomitsi. [Global problems of humanity: state and prospects for solution. Globalization processes in the economy]. *BusinessIn-form*. no. 10, pp. 478–484.
8. Khaietska O. P., Loianich V. O. (2023) Zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy v umovakh viiny [Ensuring food security of Ukraine in war conditions.]. *Efektivna ekonomika*, vol. 6. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1723> (accessed January 25, 2024).
9. Kharun O. A., Koshivska M. V. (2017) Ekonomichna hlobalizatsiia yak instrument vyrishennia hlobalnykh problem liudstva. Economic globalization as a tool for solving global problems of humanity. *World economy and international economic relations*, vol. 6 (11), pp. 25–29.
10. Amelina I. V. (2013) *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny* [International Economic Relations]. Kyiv: TsNL. (in Ukrainian)
11. Ivanytskyi A. M. (2022) Zakhyst prava na yadernu bezpeku cherez pryзму diialnosti MAHATE [Protection of the right to nuclear safety through the lens of the IAEA]. *Dnipro scientific journal of public administration, psychology, law*, vol. 5, pp. 65–71. Available at: <http://www.chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/304/266>
12. Les I. O. (2023) Evoliutsiia zakonodavstva shchodo vykorystannia yadernoi enerhii v myrnykh tsiliakh. [Evolution of legislation on the use of nuclear energy for peaceful purposes]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, vol. 80, part 2. pp. 335–341. Available at: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/297073/290012>
13. More on Safeguards agreements. Available at: <https://www.iaea.org/topics/safeguards-legal-frame-work/more-on-safeguards-agreements> (accessed February 1, 2024).
14. Zavitiy M. O., Kupchak M. Ya. Problema myru i rozzbroiennia [The problem of peace and disarmament]. Available at: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/6616/1.pdf>

15. Buriachenko O. (2023) Yadernyi faktor u arkhitekturi svitovoi systemy bezpeky. rosiisko-ukrainska viina yak katalizator yad-ernoї eskalatsii [The nuclear factor in the architecture of the world security system. the Russian-Ukrainian war as a catalyst for nuclear escalation]. *Bulletin of Lviv University. Philosopher-political scientist series*, vol. 47, pp. 184–194.
16. Lutkovska S. M. (2020) Sutnist systemy ekolohichnoi bezpeky staloho rozvytku v umovakh hlobalnoi ekonomiky [The essence of the system of environmental security of sustainable development in the conditions of the global economy]. *Efficient economy*, no. 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.56>
17. Malys N. A. (2009) Ekolohichna polityka: konfliktnist, stratehiia, taktyka. [Environmental policy: conflict, strategy, tactics]. *Public administration: theory and practice*, no. 2 (10), pp. 1–9. Available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2009_2/doc_pdf/Malys.pdf
18. Hirman, A.P. Hvozdoz, B.Yu. and Brusentseva, A.S. (2021), Formation of Ukraine's development strategy in the context of globalization [Formation of Ukraine's development strategy in the conditions of globalization]. *Regional studios*, no. 24, pp. 116–122. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39530/1/ФОРМУВАННЯ%20СТРАТЕГІЇ.pdf> (accessed February 1, 2024).
19. Khaietska O. P. (2019) Osoblyvosti ekonomichnoho zrostantia v Ukraini ta sviti [Features of economic growth in Ukraine and the world]. *Efektivna ekonomika*, vol. 10. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/43.pdf (accessed February 1, 2024).
20. Ivashchenko M. V., Kyseliuk V. A., Kyseliuk Yu. Ye. (2018) Hlobalni problemy liudstva ta yikh proiav v Ukraini [Global problems of humanity and their manifestation in Ukraine]. *Economic studies*, no. 1 (19), pp. 20–24.